

ρίου ἐχθροῦ της, ἀδύνατον νὰ φανισθῇ ὑπ' ἄλλου, ὅθεν οὐδὲ τοῦ θανάτου· εἶναι ἄρα ἀθάνατος.

Ἄλλ' ἡ σπουδαιότητα διὰ τὸν Πλάτωνα ἀπόδειξις ἢ τελείως καθουχάζουσα αὐτὸν εἶναι ἢ τῆς αὐτοκινήσεως τῆς ψυχῆς, ἢ ΣΤ' (Ε') κατὰ σειράν, ἐκτιθεμένη ἐν Φαίδωφ 245 C - E, ἧς παραθέτομεν εὐθύς ἐλευθέριον πῶς μετάφρασιν: Πᾶσα ψυχὴ εἶναι ἀθάνατος· διότι τὸ ἀεικίνητον εἶναι ἀθάνατον· πᾶν δὲ ὅ,τι κινεῖ ἄλλο τι καὶ κινεῖται ὑπ' ἄλλου, ἐπειδὴ ἔχει ὅρια κινήσεως, ἔχει καὶ τῆς ζωῆς ὅρια· μόνον λοιπὸν ὅ,τι κινεῖ αὐτὸ ἑαυτὸ, ἐπειδὴ δὲν καταλείπει τὴν κίνησιν, οὐδέποτε παύει κινούμενον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἄλλα, εἰς τὰ ὁποῖα μεταδίδει τὴν κίνησιν, εἶναι πηγὴ καὶ ἀρχὴ κινήσεως. . . . Ἐπειδὴ λοιπὸν ὅ,τι κινεῖ αὐτὸ ἑαυτὸ εἶναι ἀρχὴ κινήσεως, τότε τοῦτο δὲν δύναται νὰ φθείρῃ οὔτε νὰ γίνῃ, διότι ἄλλως θὰ ἠρέμει ὅλος ὁ οὐρανὸς (κόσμος) καὶ θὰ ἔσταμάτα πᾶσα δημιουργία, διότι θὰ ἦτο ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ εὐρεθῇ νέα ἀρχὴ κινήσεως καὶ δημιουργίας. Οὕτως εἶναι πρόδηλον ὅτι τὸ κινεῖν αὐτὸ ἑαυτὸ εἶναι ἀθάνατον καὶ διὰ τούτου δυνάμεθα θαρρούντως νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι ἔχει ὀρισθῆ ἢ οὐσία καὶ ἡ ἔννοια τῆς ψυχῆς. Πᾶν δηλ. σῶμα, δεχόμενον ἔξωθεν τὴν κίνησιν, εἶναι ἄψυχον, πᾶν δὲ δεχόμενον αὐτὴν ἐξ ἑαυτοῦ ἔσωθεν εἶναι ἔμψυχον, διότι ἡ κίνησις εἶναι τὸ φυσικὸν χαρακτηριστικὸν τῆς ψυχῆς. Ἐὰν τοῦτο οὕτως ἔχει, ἔὰν ἡ ψυχὴ εἶναι τὸ κινεῖν αὐτὸ ἑαυτὸ, ἀνάγκη νὰ εἶναι ἀγένητος καὶ ἀθάνατος.

Τὴν ἀπόδειξιν ταύτην παρέλαβεν ὁ Πλάτων ἐκ τῆς φυσικῆς φιλοσοφίας, ἐκ τῆς ἀστρονομίας, παρὰ τοῦ διασήμου Πυθαγορείου ἰατροφιλοσόφου Ἀλκμέωνος τοῦ Κροτωνιάτου, καθ' ὃν ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατος ὡς ὁμοιάζουσα πρὸς τοὺς θεοὺς ἐν τῇ αἰωνίᾳ κινήσει.

Ὁ Πλάτων ἀπὸ τῶν νεανικωτάτων ἔργων του (Πρωταγόρου...) μέχρι τοῦ ἐσχάτου γήρατός του (Νόμων) ἀφιέρωσεν ὁλόκληρον τὸν βίον του εἰς τὴν μελέτην τῆς φύσεως, ἀξίας καὶ προσορισμοῦ τῆς ψυχῆς ἐν ταῖς ποικιλωτάταις σχέσεσιν αὐτῆς καὶ τὰ πορίσματα τῶν μακρῶν μελετῶν του ἐζήτησε νὰ περιβάλη δι' ὅλου τοῦ κύρους τοῦ θείου φιλοσόφου, τοῦ φοιβολήπτου ποιητοῦ καὶ θεολήπτου προφήτου. Ἄλλ' ἐκ πάντων τῶν προβλημάτων τῆς ψυχῆς θεμελιώδους σημασίας διὰ τὸν Πλάτωνα εἶναι ἡ ἀθανασία αὐτῆς, διότι αὕτη εἶναι ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος, ἐφ' οὗ ἐπικοδόμησε τὴν ὅλην του θεωρίαν περὶ τοῦ κόσμου, τὴν θεωρίαν τῶν ἰδεῶν. Πᾶσαι (1) σχεδὸν

(1) Ἐκ πασῶν τῶν ἀποδείξεων δὲν ἔχουσιν ὡς λῆμμα τὴν θεωρίαν τῶν ἰδεῶν τὸ ἄ ἡμιόριον τῆς Α' ἀποδείξεως καὶ ἡ ΣΤ' (Ε') ἀπόδειξις.

αἱ ἀποδείξεις αὐτοῦ εἰσείδονται ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τῶν ἰδεῶν καὶ εἶναι ἀλληλένδετοι πρὸς ταύτας. Ἐν τῇ ἀμοιβαίᾳ ταύτῃ συνάρτησιν ἰδεῶν καὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς ἐξέφρασε σαφῶς καὶ θετικῶς ὁ Schleiermacher ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ τοῦ Φαίδωνος λέγων: Ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς εἶναι ὁ ὅρος τῆς δυνατοῦτος πάσης ἀληθοῦς γνώσεως, καὶ πάλιν ἡ πραγματικότητα τῆς γνώσεως εἶναι ὁ λόγος, ἐξ οὗ ἀσφαλέστατα καὶ εὐχερέστατα κατανοεῖται ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς. Διότι ἡ ψυχὴ ἐν τῇ ἰκανότητι αὐτῆς νὰ γνωρίζῃ τὰς αἰωνίους ἰδέας φέρει ἐν ἑαυτῇ τὸ ἀσφαλέστατον ἐγγύον νὰ εἶναι καὶ αὐτὴ ἀθάνατος.

Ἐν τῇ πίστιν τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς παραλαβὼν παρὰ τῶν Ὀρφικῶν καὶ Πυθαγορείων ἐζήτησε νὰ ποδείξῃ ἐπιστημονικῶς ἐν διαφόροις χρόνοις τῆς διανοουμένης ζωῆς του, ἐκ διαφόρων ἀπόψεων διὰ πάντων τῶν μέσων τῆς διαλεκτικῆς, μετ' ἀπαραδειγματίστου ἐνθουσιασμοῦ καὶ τέχνης καὶ πειστικῆς δυνάμεως. Καὶ ὄντως αἱ σκέψεις αὐτοῦ ἐν πάσαις ταῖς ἀποδείξεσιν εἶναι βαθυνούσταται καὶ σπουδαιόταται.

LXIV - LXVI. Οἱ τελευταῖοι λόγοι καὶ αἱ τελευταῖαι στιγμαὶ τοῦ Σωκράτους. **LXIV** 1-13 τοῦ Κρίτωνος ζητήσαντος τὰς τελευταίας παραγγελίας τοῦ Σωκράτους οὗτος συνιστᾷ τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν· 13-39 ἐπανερωτήσαντος τοῦ Κρίτωνος πῶς νὰ θάψῃ αὐτὸν ὁ Σωκράτης ἀδιαφορεῖ περὶ τοῦ πτώματος, διότι τὸ ἐγὼ εἶναι ἡ ψυχὴ.—**LXV** 1-16 ὁ Σωκράτης λουσθεὶς καὶ δώσας τὰς τελευταίας παραγγελίας πρὸς τὴν γυναῖκα ἐπανερχεται πρὸς τοὺς μαθητάς· 16-35 εἰδοποιηθεὶς ὑπὸ τοῦ ὑπηρέτου τῶν ἐνδεκα ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ πῖν τὸ κώνειον παραγγέλλει νὰ φέρωσι τοῦτο· 35-48 τοῦ Κρίτωνος εἰπόντος ὅτι δὲν εἶναι ἀνάγκη σπουδῆς ὁ Σωκράτης θεωρεῖ γελοίαν τὴν βραχεῖαν ἀναβολὴν τοῦ θανάτου.—**LXVI** 1-21 καὶ λαβὼν τὴν κύλικα κομισθεῖσαν ἐξέπιεν ἀτάραχος· 21-38 ἐν ᾧ ἡμεῖς πάντες ἐκλαίομεν· 39-58 κατακλιθεὶς ὑπτίος, ψυχομένου τοῦ σώματος ἀπὸ τῶν ποδῶν, ἐξέπνευσεν, εἰπὼν μόνον εἰς τὸν Κρίτωνα νὰ θύσῃ ἀλέκτορα εἰς τὸν Ἀσκληπιόν.

LXIV. Ὁ Σωκράτης παρακαλούμενος ὑπὸ τοῦ Κρίτωνος καὶ δώσῃ τὴν ὑστάτην αὐτοῦ πρὸς τοὺς μαθητὰς παραγγελίαν καὶ νὰ δηλώσῃ τὴν ὑστάτην ἐπιθυμίαν του οὐδὲν ἄλλο παραγγέλλει ἢ τὴν ζῶσαν, τὴν ἔμπρακτον φιλοσοφικὴν τῆς ψυχῆς ἀγωγὴν κατὰ τὰ ἐν κ. IX-XIII κ. XXIX 23 XXXIV εἰρημένα, συμφωνίαν τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων αὐτῶν πρὸς τὴν φιλοσοφικὴν διδασκαλίαν, οὐχί

ψιλὴν δογματικὴν πίστιν, ἀλλ' ἠθικὴν μόρφωσιν κατὰ τὰ ὑψηλὰ τῆς φιλοσοφίας παραγγέλματα. Ἐπανερωτηθεὶς ποῖον εἶδος ταφῆς προετίμα, τὴν κατόρυξιν ἢ τὴν καῦσιν, δεικνύει καὶ ἐν τούτῳ τὴν ὄλην οὐρανίαν γαλήνην καὶ ἰλαρότητα τὴν πληροῦσαν τὴν ψυχὴν τοῦ καὶ ἡρέμα γελῶν καὶ ἀποβλέπων πρὸς πάντας τοὺς μαθητὰς τονίζει ἅπαξ ἔτι ὅτι ὁ Σωκράτης εἶναι ἡ ψυχὴ του, οὐχὶ τὸ ἄψυχον πτώμα, καὶ ἀποτρέπει αὐτοὺς ἀπὸ ἀναρμόστων εἰς φιλοσόφους θορήνων περὶ τὴν νεκρὰν ὕλην, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ψυχὴ του ἵπταμένη πρὸς τὸν οὐρανὸν θὰ ἐπανέρχεται εἰς τὴν οὐρανίαν αὐτῆς πατρίδα. Καὶ ἐν τῇ πεποιθήσει, ἣν ὑπαγορεύει αὐτῷ ἡ ἀγαθὴ συνείδησις, ὅτι ἡ ψυχὴ του πληρώσασα πλήρως τὴν θείαν αὐτῆς ἀποστολὴν εἶναι ἀξία τῆς μοίρας ταύτης βεβαιοῖ ἀπεριστρόφως ὅτι, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ πτώμα θὰ θάπτεται, αὐτός, ὁ Σωκράτης, οἰχθήσεται ἀπὸ τῶν εἰς μακάρων δὴ τινὰς εὐδαιμονίας 23. Οὐχ ἥττον παρὰ τὴν ἀδιαφορίαν περὶ τὸν τρόπον τῆς ταφῆς, παρὰ τὴν ἐλευθεριάζουσαν αὐτοῦ σκέψιν, τηρῶν εὐλαβῶς τοὺς νενομισμένους τύπους (πρὸς περὶ τούτων τὰ Ξενοφῶντος Ἀπομνημονεύματα) συνιστᾷ εἰς τὸν Κρίτωνα οὐχὶ κυνικῶς, ἀλλὰ γνησίως σωκρατικῶς νὰ θάψῃ τὸ πτώμα κατὰ τὰ νόμιμα 38. — 5 ἅπερ ἀεὶ λέγω τὰ παραγγέλματα περὶ ἐναρέτου, φιλοσοφικοῦ βίου. — 12 οὐδ' ἐὰν πολλὰ ὁμολογήσητε πρὸς τὸ τοῦ Χριστοῦ : Οὐχὶ ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. — 13 θάπτωμεν... ὁ ἀγαθὸς Κρίτων ἐπιμελῶς παρακολουθῶν τὰς διδασκαλίας τοῦ Σωκράτους δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐμβραθύνη εἰς αὐτάς, ὅπως πρὸ ἐτῶν πολλὰ γερόντια τυφλῶς ἀφωσιωμένα εἰς τὸν Ἀπόστολον Μακράκιν οὐδὲν σχεδὸν ἠδύναντο νὰ ἐννοήσωσιν ἐκ τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ διδασκαλίας. — 16 καὶ μὴ ἐκφύγω ἐκ παραλλ.· μετὰ πολλῆς τῆς χάριτος ὑπαινίσσεται τὴν πρότασιν τοῦ Κρίτωνος περὶ φυγῆς ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου. — 23 εἰς μακάρων δὴ τινὰς εὐδαιμονίας ὁ Χριστὸς Εὐαγ. Ἰωάν. ιζ' 4 : Πάτερ... τὸ ἔργον ἐτελείωσα, δὲ δέδωκάς μοι, ἵνα ποιήσω, καὶ ιθ' 30 Τετέλεσται· ἐπίσης Παύλ. Τιμόθ. Β' δ' 1 κέ. Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνισμαί, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίσιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής.

LXV. Ὁ Σωκράτης μετὰ τῆς αὐτῆς γαλήνης ἀπέρχεται εἰς τὸ λουτρόν, ἵνα μὴ ἐνοχλῇ κατόπιν τὰς γυναῖκας διὰ τῆς πλύσεως τοῦ

σώματος, ἐν ᾧ οἱ μαθηταί, πτήσσοντες ὡς νεοσσοὶ ἀπορφανιζόμενοι τῆς φιλοστόργου μητρὸς, ἀποκλαίουν τὴν μοῖραν των. Μετὰ τὸ-λουτρὸν περιστοιχισμένος ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀποτείνει ὡς σύζυγος καὶ πατὴρ παρηγόρους πρὸς αὐτοὺς λόγους καὶ ἀποπέμψας ἐπανέρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς. Καὶ ἰδοὺ ὁ ὑπηρέτης τῶν ἔνδεκα ἀγγέλων ὅτι ἤγγικεν ἡ ὥρα. Ἄλλ' ὁ ἄλλως ἀμόρφωτος οὗτος ἄνθρωπος, ὁ ἐκ τῶν κατωτάτων τῆς κοινωνίας στρωμάτων, ἀναμφιβόλως δοῦλος, μετὰ πόσης λεπτότητος καὶ ἀβρότητος καὶ γλυκύτητος φέρεται πρὸς τὸν ἐτοιμοθάνατον καὶ πῶς παραθαρρύνει αὐτὸν εἰς τὸ πικρὸν ἄλλως τοῦ θανάτου ποτήριον! Πόσον ἀπότομον ἀντίθεσιν ἀποτελεῖ πρὸς τοὺς πολυειδῶς ὑπὸ τοῦ Σωκράτους εὐεργετηθέντας Ἀθηναίους, οἵτινες ἀχάριστοι κατεδίκασαν αὐτὸν εἰς θάνατον! Καὶ ὁ Σωκράτης, ἀφ' οὗ ἐπλεξε τὸ ἐγκώμιον τοῦ τόσο ἐυγενοῦς καὶ ὑποχρεωτικοῦ πτωχοῦ ὑπαλλήλου, προτρέπει τὸν Κρίτωνά νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς ἐγκαίρου παρασκευῆς τοῦ φαρμάκου. Ἄλλ' ὁ Κρίτων, ὁ αὐτὸς πάντοτε, ἱκετεύει τὸν φιλόσοφον νὰ ἀναβάλῃ ἐπ' ὀλίγον τὸν θάνατον. Ὁ Σωκράτης ὅμως θεωρῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ οὐχὶ κέρδος, ἀλλὰ ζημίαν τὴν παράτασιν τῆς ζωῆς καὶ χαρακτηρίζων γελοῖον τὸ κέρδος ὀλίγων σταγόνων ζωῆς καθ' ἣν στιγμὴν ἢ κλεψύδρα τοῦ βίου του ἔχει κενωθῆ δλη, ἐν ἀληθεῖ ἀφοβία καὶ ἀνδρεία ἐπαναλαμβάνει ἐπιμονώτερον τὴν παράκλησίν του. **3** περιεμένομεν οἱ μαθηταί τοῦ Σ. παρέμειναν πιστοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι εἰς αὐτόν, ἐν ᾧ οἱ τοῦ Χριστοῦ ἠφανίσθησαν διασκορπισθέντες, καὶ ὁ Πέτρος μάλιστα ἀπηρονήθη αὐτόν. — **11** ἐπιστείλας ἅττα ἐβούλετο ὁ Πλάτων ἀποσιωπᾶ λεπτομερείας οἰκογενειακῶν, μὴ ἐχούσας θέσιν ἐν τόσο ὑψηλῷ διαλόγῳ. — **16** δ τῶν ἔνδεκα ὑπηρέτης ὑπενθυμίζει τὸν ἕτερον τῶν ληστῶν, τῶν συσταυρωθέντων μετὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις, ἀφ' οὗ ἐπετίμησε τὸν ὑβριστὴν συνάδελφόν του, ἀνεκούφισε τὴν ἀγωνιῶσαν καρδίαν τοῦ Σωτῆρος δι' ὀλίγων καλῶν λόγων. — **39** εἰκότως, **43** εἰκότως μετ' ἔμφ. ἢ ἐπαναδίπλωσις. — **45** πιθοῦ καὶ μὴ ποιεῖ ἄλλως ἐκ παραλλ.

LXVI. Αἱ ἐπιθανάτιοι στιγμαὶ ἀποπνέουσι πάντοτε στυγνὴν φρίκην· παρέστημεν εἰς θανατικὰς ἐκτελέσεις καὶ ἠσθάνθημεν καὶ πρὸ τούτων καὶ κατὰ ταύτας καὶ μετ' αὐτὰς παγερὰς φρικιάσεις. Ἄλλ' ἐνταῦθα ὁ θάνατος τοῦ Σωκράτους εἶναι ἱερὰ μυσταγωγία, ἐν ἣ τὸν πόνον καὶ τὴν φρίκην πνίγει ἡ οὐρανία ἰλαρότης τοῦ θύματος. Ἄφ' οὗ ἐπραγματεύθη ἐν ἀδιαταράκτῳ ψυχικῇ γαλήνῃ καὶ διαυγείᾳ πνεύματος τὰ ὑψηλότατα ἠθικὰ καὶ μεταφυσικὰ ζητήματα, ἀφ' οὗ

ἔδίδαξεν ὅτι ὁ βίος τοῦ φιλοσόφου εἶναι παρασκευὴ εἰς τὸν θάνατον, ὁ σωματικὸς βίος εἰρκτὴ τῆς ψυχῆς, αἱ σωματικαὶ ἐπιθυμίαι κωλύματα τῆς φρονήσεως, ὁ θάνατος ἡ ἀπολύτρωσις τῆς ψυχῆς ἀπὸ τῶν κακῶν καὶ ἐπάνοδος εἰς τὸν οὐρανόν, ἤδη κυροῖ ἐμπράκτως ὅ,τι θεωρητικῶς ἐκήρυξεν. Ἄτάραχος καὶ ἀπαθής, γαλήνιος, ἄνευ νευρικῶν σπασμῶν, ἄνευ ἀλλοιώσεων τοῦ χρώματος, μὲ βλέμμα ἀτενὲς βαδίζει εὐθὺς πρὸς τὸν θάνατον, κενώνει ἀπνευστὶ τὴν θανατηφόρον τοῦ κωνείου κύλικα, ἐπιτιμᾷ τοὺς μαθητὰς ὀλοφυρομένους, διότι τὰ δάκρυα καὶ οἱ θρήνοι εἶναι ὀχληρὰ δυσαρμονία πρὸς τὴν φιλοσοφικὴν μουσικὴν, ἣτις ἐδίδαξε τὴν ἀνδρείαν πρὸ τοῦ θανάτου καὶ τὴν χαράν, καὶ ὡς ἐν ἐπιλόγῳ συγκεφαλαιῶν τὴν ὅλην αὐτοῦ θεωρίαν τὴν ἐν τῷ διαλόγῳ ἀναπτυχθεῖσαν, ἐν τῇ λουισθίᾳ πνοῇ τῆς ἡρέμα σβεννυμένης ζωῆς ὧ Κρίτων, ἔφη, τῷ Ἄσκληπιῷ ὀφείλομεν ἀλεκτρούνα· ἀλλ' ἀπόδοτε καὶ μὴ ἀμελήσητε. Πρὸ τιοῦτου μεγαλείου στεφανοῦντος τὴν κεφαλὴν τοῦ σοφοῦ ἡ διανοουμένη ἀνθρωπότης κλίνει μετὰ βαθείας εὐλαβείας τὸ γόνυ καὶ δικαίως ὁ Φαίδων ἀπέβη τὸ ἐποικοδομητικὸν βιβλίον τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος. **13** πρὸς τὸ ἀπυσπεῖσαι ὁ μελανοπίναξ τοῦ θανάτου διαστίζεται δι' ὠραιωτάτων πλαστικῶν εἰκόνων, μετὰ τῶν ὁποίων διαπρέπουσιν ἡ σκηνὴ Σωκράτους-ὑπηρέτου μὲ τοὺς ἀμοιβαίους γλυκεῖς καὶ φιλόφρονας λόγους, ἡ ἐπιθυμία σπονδῆς καὶ ἡ εὐχὴ τοῦ Σ. πρὸς τοὺς θεούς, ἡ λῆψις τοῦ κωνείου, ἡ πατρικὴ ἐπιτίμησις καὶ παρηγορία πρὸς τοὺς κλαίοντας μαθητὰς καὶ ἡ τελευταία παραγγελία πρὸς τὸν Κρίτωνα· τὰ χρώματα τῶν εἰκόνων τούτων οὐδέποτε θὰ ὠχριάσωσι. Ἴδὲ ἅπαξ ἔτι τὴν εὐσέβειαν τοῦ κατηγορηθέντος ὡς ἀσεβοῦς.—**12** ταυρηδὸν μὲ ἀκίνητον βλέμμα, ἐκφράζον τὴν ἀταραξίαν τοῦ φιλοσόφου.—**19** ἐπισχόμενος οἱ ἀκουσίως πίνοντες πίνουσι κατὰ δόσεις καὶ διαλείμματα.—**29** ἀναβρυχησάμενος διότι εἶχε τὴν καρδίαν πολὺ τρυφερὰν καὶ εὐαίσθητον.—**34** πλημμελοῖεν ἡ μτφρ. ἐκ τῆς μουσικῆς, διότι ὁ Σ. τὴν φιλοσοφίαν ἐξελάμβανεν ὡς μουσικὴν IV 23 κέ.—Ἡ γραφικότης τοῦ κεφ. ἀπαράμιλλος. Ὁ διάλογος διαρκεῖ ἀπ' ὄρθρου βαθέος μέχρι ὀλίγον πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου χωρὶς νὰ διακοπῇ σοβαρῶς. Ἀπερροφημένοι ἐκ τῆς φιλοσοφικῆς συζητήσεως καὶ τῆς μέθης τῆς μαθήσεως λησμονοῦμεν νὰ ἐρωτήσωμεν διατί δὲν ἐγευματίσαν· ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν διαλάθῃ ἡ ἀπορία αὕτη, καὶ ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Πλάτων δὲν σκοτίζονται διὰ μικρολογίας.

Ὁ θάνατος τοῦ Σωκράτους διαφέρει πολὺ τοῦ θανάτου τοῦ

Χριστοῦ. Ὁ Σ. ἐπιδιώκει τὸν θάνατον καὶ ἀποθνήσκει γαλήνιος καὶ ἰαρός. Ἄλλ' ὁ Χριστὸς προαισθανόμενος τὸν ἴδιον θάνατον εὐχεται ἐν τῷ κήπῳ Γεθσημανῆ νὰ παρήροχοτο ἀπ' αὐτοῦ τὸ ποτήριον. τοῦτο καὶ κλαίει καὶ συντρίβει ἡμᾶς. Ὁ Σ. ἀποθνήσκει ἐν μέσῳ τῆς ἀγάπης οἰκείων καὶ φίλων καὶ μαθητῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ ὑπηρέτου τῶν ἑνδεκα, ἀλλ' ὁ Χριστὸς προδίδεται ὑπὸ μαθητοῦ, καταλείπεται παρὰ πάντων τῶν ἄλλων, ἐν ᾧ ὁ Πέτρος καὶ ἀπαρνέεται αὐτὸν ἐνόρκως, ῥαπίζεται, χλευάζεται, ὑβρίζεται, περιβάλλεται στέφανον ἐξ ἀκανθῶν καὶ ψευδῆ πορφύραν, λαμβάνει κάλαμον εἰς τὰς χεῖρας, μαστιγοῦται, σταυροῦται ὀδυνηρότατα ἐν μέσῳ ληστῶν, ἐμπύεται καὶ καταγελάται, ποτίζεται ὄξος καὶ χολὴν παρὰ τῶν πολυειδῶς ὑπ' αὐτοῦ εὐεργετηθέντων καὶ ἐν τῇ πλησμονῇ τοῦ φαρμακεροῦ ἀλγους ἡ ἀνθρωπίνη φύσις καμπομένη ἐκβάλλει τὸ πικρὸν παράπονον: Θεέ μου, Θεέ μου ἵνα τί με ἐγκατέλιπες; Ὁ Χριστὸς κατὰ θεῖαν οἰκονομίαν εἶναι πολὺ ἀνθρωπινώτερος, ἴσταται πολὺ ἐγγύς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, πάσχων συγκινεῖ καὶ συντρίβει ἡμᾶς καὶ ὁ ἔλεος καὶ ὁ πόνος ὠθεῖ ἡμᾶς ἐγγύτερον πρὸς αὐτόν, διότι καὶ ἀντιλαμβανόμεθα οὕτω τὸ μέγεθος τῆς θυσίας, ἣν ἠϋδόκησε νὰ ὑποστῇ χάριν ἡμῶν. Ὁ Σ. συγκινεῖ μᾶλλον τοὺς σοφούς, ἀφ' οὗ ἄλλως κατεγέλα τοῦ ἀφιλοσόφου ὄχλου, ὁ Χριστὸς συγκινεῖ τὸ ὅλον ἀνθρώπινον γένος. Περὶ τούτων πρβλ. καὶ τὰς Ἐκθέσεις τῶν μαθητῶν ἡμῶν ἐν **Πάσχα** καὶ τὰς προσεχῶς ἐκδοθησομένας περὶ τῶν τελευταίων στιγμῶν τοῦ Σωκράτους.

ΛΧVH. Πόσον βραχὺς καὶ λιτὸς εἶναι ὁ Ἐπίλογος! Ἄνευ ἐκρήξεων πάθους, ἄνευ ὑπερβολῶν, μετὰ τῆς σεμνῆς φιλοσόφου νηφαλιότητος τονίζεται μόνον ὅτι ὁ Σωκράτης ὑπῆρξεν ἄριστος καὶ φρονιμώτατος καὶ δικαιοτάτος τῶν συγχρόνων καὶ δὴ τῶν γνωστῶν εἰς τὸν Πλάτωνα. Καὶ ἐνταῦθα ἐκλάμπει καὶ πάλιν ἡ πειθαρχία τῆς καρδίας εἰς τὸν φιλοσοφικὸν νοῦν· τὸ ψυχρὸν τῆς φράσεως ἀσφαλίζει τὴν γαλήνην τῆς ψυχῆς· τοῦναντίον αἱ παράφοροι ἐκρήξεις ἐκ τῆς πένθους συγκλονίζουσι τὴν καρδίαν καὶ θολώνουσι τὸν νοῦν. Οὕτως ὁ Ἐπίλογος ἐπιδραῖ πραϋντικῶς καὶ κατευναστικῶς, ὅπως ἀκριβῶς ὁ τοῦ Ἐπιταφίου τοῦ Περικλέους. — **Φραῖμεν** ἀντὶ λιτ. ἀντὶ τῆς ὀριστ. πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ. Ἐπὶ τῶν ἰοβαφῶν κλιτύων τοῦ Ὑμηττοῦ ἐσβέννυτο ἤδη δύωμ ὁ ἥλιος τῆς Ἀττικῆς καὶ συγχρόνως ἐν τῇ εἰρκτῇ ἐσβέννυτο ὁ ἥλιος τῆς φιλοσοφίας. Ἀπὸ τῆς ἐπιθανατίου κλίνης σκότος βαθὺ θὰ ἀπλωθῇ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.

Ἄλλ' ὡς ἐν τῷ θανάτῳ εὔρεν ὁ Σωκράτης τὴν ζωὴν, οὕτως ἀπὸ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἐξεπήδησαν οἱ φωσφορίζοντες φιλοσοφικοὶ σπινθήρες, οἵτινες ἀναφλέξαντες τὸ φῶς τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας καταυγάζουσι μέχρι σήμερον διὰ τῶν οὐρανίων λαμπηδόνων τοὺς τὸν κόσμον σύμπαντα. Καὶ ἰδοὺ ὁ Σωκράτης ζῶν καὶ πάλιν μακρὰν τοῦ καταγελασθέντος τάφου ἐν ταῖς σχολαῖς καὶ ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν μαθητῶν τοῦ καὶ μάλιστα τοῦ Πλάτωνος καὶ ἀναστρεφόμενος καὶ πάλιν ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐν ταῖς παλαίστραις μετὰ νεωτέρων καὶ πρεσβυτέρων καὶ κηρύττων ἐν μέσῳ ἡμῶν μέχρι σήμερον τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἀθανάτου ζωῆς. Τὰ ἀγήρω πνεύματα τῶν μακρῶν αἰώνων περιφέρουσι περωτὴν τὴν σεβασμίαν μορφήν τοῦ μεγάλου μυσταγωγοῦ ἀνὰ τὸν κόσμον σύμπαντα καὶ ἡ εὐσεβὴς καὶ ἀγνή αὐτοῦ ψυχὴ ζῆ ἀθάνατος, ὅπως ἐδίδαξεν, νουθετοῦσα καὶ παιδεύουσα πᾶσαν ἀνθρωπίνην γενεάν. Ὁ Σωκράτης ἀπέβη ὁ πολυκλῆρος ἀστὴρ τῆς ἐν ζόφῳ χειμαζομένης ἀνθρωπότητος διὰ μιᾶς ὀλοκλήρου ζωῆς, ἀφιερωμένης εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ εἰς τὴν ἀρετήν, ἐν ἣ θεωρία καὶ πράξις εὔρον τὴν τελειοτάτην αὐτῶν ἁρμονίαν καὶ ἔκφρασιν. Κηρύττων ὅτι ὁ θάνατος εἶναι ζωὴ ἰδοὺ πρὸ τῶν ἐκθάμβων ὀφθαλμῶν πάντων βαδίζει τὴν ἐπιθανάτιον ὁδὸν ἤρεμος καὶ ἠλαρός, γελῶν καὶ κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς καὶ ἔτοιμος νὰ σπείσῃ ἐκ τοῦ κωνείου καὶ παραγγέλλων νὰ θύσωσιν ἄλεκτορα πρὸς τὸν Ἀσκληπιόν, διότι ἤδη ἀπαλλαττόμενος τοῦ σώματος ἀπαλάσσεται καὶ τῆς βαρυτάτης τῶν νόσων. Ὁ θάνατος ὑπῆρξεν ὁ λαμπρότατος θρίαμβος τῆς διδασκαλίας του, ἡ ἀποθέωσις τῆς φιλοσοφίας καὶ τοῦ φιλοσόφου.

Ο ΦΑΙΔΩΝ. Ὁ Φαίδων παρέχων μεγαλοπρεπῆ εἰκόνα τοῦ ψυχικοῦ μεγαλείου τοῦ Σωκράτους καὶ εἰσάγων βαθύτατα καὶ εὐρύτατα εἰς τὸν Πλατωνικὸν κόσμον εἶναι πλούσιος καὶ ἀνεξάντλητος θησαυρὸς ὑψηλῶν διδαγμάτων, τὰ ὅποια ὁ Πλάτων ἐχάρισεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐκ τοῦ πίπτοντος, ἀλλ' ἐν τῷ θανάτῳ θριαμβεύοντος ἤρωος ὁ εὐαίσθητος ποιητής, ὅστις βαθύτατα ἠσθάνθη τὴν σημασίαν τῆς πτώσεως καὶ τοῦ θριάμβου τοῦ διδασκάλου, ἀντλεῖ ἐκεῖθεν ὕδωρ ἀκηράτου ζωῆς καὶ σκορπίζει πανταχοῦ θερμὴν παρηγορίαν, γλυκεῖαν ἐλπίδα καὶ στερορὰν εὐψυχίαν πρὸ τοῦ παγεροῦ τοῦ θανάτου ζόφου. Εἰσδύων εἰς τὰ ἀδιερεύνητα τῆς θείας σοφίας βάθη διερευνᾷ καὶ ἐκεῖ, ὅπου ὁ θάνατος σφραγίζει τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰ χεῖλη τῶν θυμάτων του σφραγίζει καὶ τὰ ἀπόρητα τῶν μυστηρίων του. Τὸ μυστήριον ἤδη καταυγάζεται δι' ἀπλό-

του φωτός. Ἡ λεοντῆ ἀποσπᾶται καὶ τὸ μορμολύκειον τοῦ θανάτου ἀποβάλλει πλέον τὴν φρίκην του. Ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς δὲν ἀποκαλύπτεται πλέον ὡς δόγμα, ἀλλ' αὖστηρῶς ἀποδεικνύεται. Καὶ ἐν τῇ πλημμύρᾳ τῆς χρυσῆς χαρᾶς καὶ τῆς χρηστῆς ἐλπίδος πανηγυρίζοντες τὴν ἀνάστασιν τῆς ζωῆς ἀπὸ τοῦ τάφου ἀναφωνοῦμεν: Ἐπικράνθη ὁ Ἄιδης, καὶ γὰρ κατηργήθη. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ ἐνεκρώθη. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ καθηρέθη. Ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; Ποῦ σου, Ἄιδη, τὸ νῆκος; Ἐκ τοῦ Φαίδωνος οἱ Στωικοὶ ἤντλουν τὴν δύναμιν νάποθνήσκωσιν ἐν καιρῷ (πρὸβλ. καὶ Κάτωνα τὸν νεώτερον ἀποθνήσκοντα μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Φαίδωνος). Οἱ μονάζοντες, νεκροῦντες τὸ σῶμα καὶ τὰ πάθη τῆς σαρκὸς καὶ τὸν ἐπίγειον κόσμον φεύγοντες, ἐν τῷ Φαίδωνι εὗρισκον ὑπογραμμὸν τοῦ βίου αὐτῶν καὶ προχριστιανικὰ ἀσκητικῆς ἠθικῆς παραγγέλματα. Πολλοί, πλεῖστοι, εἰς ὅσων τὴν καρδίαν ὁ θάνατος εἶχεν ἀνοίξει ἀνεπουλώτους πληγὰς καὶ βάψει τὰ χεῖλη διὰ φαρμακερᾶς πικρίας, ἐν τῷ Φαίδωνι εὗρον βάλασμον τῶν πληγῶν των καὶ ἀνέψυξαν τὸν πόνον αὐτῶν ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ φιλτάτων καὶ ἄλλοι κατίσχυσαν τῶν φόβων τῆς ἰδίας ψυχῆς. Ὁ Σωκράτης ὑπῆρξε δι' αὐτοὺς ὑψηλὸν μιμήσεως παράδειγμα, ὁ Φαίδων πηγὴ ἀναψυχῆς καὶ παραμυθίας καὶ ἐγκαρτερήσεως. Ἐντεῦθεν ἀφάνταστος ὑπῆρξεν ἡ γοητεία, ἣν ἤσκησεν ἐπὶ πάντα τὰ μεμορφωμένα πνεύματα, καὶ εὗρεν ἀπείρους ἐρευνητάς, ἀναγνώστας, ἐπαινέτας καὶ θαυμαστάς οὐχὶ δι' ἔξαιρετικὰς καλλιτεχνικὰς ἀρετάς, διότι ἐν τούτῳ ὑπερβάλλουσι κατὰ πολὺ ὁ Πρωταγόρας, ὁ Γοργίας, τὸ Συμπόσιον, ἀλλὰ διὰ τὰ πολύτιμα διδάγματα, τὰ ὁποῖα μέχρι σήμερον ἡ ἀνθρωπότης ἔξ αὐτοῦ ἀντλεῖ.

ΚΥΡΙΑ ΙΔΕΑ. Ὅντως ὁ διάλογος εἶναι πλούσιος εἰς ὑψηλὰ προβλήματα καὶ εἰς ὑψηλὰς φιλοσοφικὰς σκέψεις· ἡ ἀγωγή τῆς ψυχῆς τοῦ φιλοσόφου καὶ καθόλου ἡ ὑψηλὴ τοῦ ὄριμου σοφοῦ ἀντίληψις περὶ τοῦ προβλήματος τῆς ζωῆς, αἱ ἀποδείξεις τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, ἡ ἰδεολογία τοῦ Πλάτωνος, ἡ μεγαλειώδης προσωπικότης τοῦ Σωκράτους τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου εἶναι οἱ κάλλιστοι τῶν ἀδαμάντων ἐν τῷ θησαυροφυλακίῳ τοῦ Φαίδωνος. Ἐκ πάντων τούτων προέχει τὸ πρόβλημα τῆς ἀθανασίας, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ καὶ τὴν κυρίαν ἰδέαν τοῦ διαλόγου. Ὁ Πλάτων λύων τὸ μυστηριώδες αἴνιγμα τῆς ζωῆς ἐζήτησε νάνταποκριθῆ εἰς βαθύτατον πόθον τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς δὲν ἐξέφρασεν ἀπλῶς ὡς ἀκλόνητον πεποίθησιν, ὡς δόγμα, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλους τοὺς κα-

νόνας τῆς αὐστηραῆς λογικῆς ἐπεχείρησε νὰ ποδείξη. Καὶ ἂν δὲν κατώρθωσε νὰ ἀποδείξη αὐτήν, οὐδείς δύναται νὰ ἰσχυρισθῆ τοῦτο ἐν μεταφυσικῷ ζητήματι, ὅπου ἡ πείρα καὶ ἡ ἐπιστήμη ἀπολείπουσιν ἡμᾶς. Ὁ Πλάτων ἔπραξεν ὅ,τι πράττει πᾶσα ἐπιστήμη διψῶσα νὰ εὔρη τὴν λύσιν τῶν μυστηρίων, τὰ ὅποια περιβάλλουσιν ἡμᾶς. Μὴ ἡ αὐστηρὰ καὶ ἀλύγιστος Μαθηματικὴ δὲν ὁρᾶται ἀπὸ ἀξιωμαίων, ὁρισμῶν καὶ λημμάτων. Ἡ Ἀστρονομία καὶ αὐτὴ ἡ πρακτικωτάτη Φυσικὴ δὲν κινουῦνται ἐντὸς προϋποθέσεων καὶ θεωριῶν, ἅς ἐδημιούργησεν ὁ μεγαλοφυῆς ἀνθρώπινος νοῦς, διὰ νὰ εὔρη τὸ φῶς εἰς τὸ σκότος τοῦ μυστηρίου; Τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς ἐδέχθησαν καὶ ὁ Χριστιανισμὸς ὡς δόγμα κυρωθὲν καὶ διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ πλεῖστα μεγάλα πνεύματα πάντων τῶν αἰώνων.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ. Ἡ οἰκονομία τοῦ διαλόγου εἶναι ἀπλῆ καὶ σαφής :

Μετὰ τὸν Προδιάλογον κ. I - II ὁ Σωκράτης, ὃν ἐπισκέπτονται ἀπὸ βαθείας πρῶιας οἱ μαθηταὶ ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ, διδάσκει ὅτι ὁ φιλόσοφος διώκει τὸν θάνατον χωρὶς νὰ αὐτοκτονῆ (κ. III-VIII.) Διότι καὶ ἐν τῇ διαίτῃ ὡς ἐπιμελούμενος μόνον τῆς ψυχῆς καὶ οὐχὶ τοῦ σώματος καὶ ὡς ζητῶν τὴν θεωρίαν τῶν ἰδεῶν διὰ μόνων τῶν νοητικῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς, χωρὶς νὰ χρησιμοποιοῦ τὰς σωματικὰς αἰσθήσεις, χωρίζει ἢ καθαίρει τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἤτοι ἀποθνήσκει, ἕως διὰ τοῦ θανάτου τελείως κεκαθαρόμενος τοῦ σώματος εὔρη τὴν τελείαν θεωρίαν τῶν ἰδεῶν. Οὕτω δὲ ἐπιδιώκων τὸν θάνατον δεικνύει τὴν ἀληθῆ ἀνδρείαν καὶ σωφροσύνην (κ. IX-XIII).

Ἐπὶ τῇ παρατηρήσει τοῦ Κέρητος ὅτι ἡ ἐλπίς τῆς θεωρίας τῶν ἰδεῶν μετὰ θάνατον εἶναι βεβαία, ἐὰν ὑφίσταται καὶ ἡ ψυχὴ μετὰ θάνατον, ὁ Σωκράτης ἀναλαμβάνει νὰ ποδείξη τὴν ἀθανασίαν αὐτῆς κεκτημένης γνωστικὴν δύναμιν κ. XIV.

A' (α') ἀπόδειξις : *Τὰ ἐναντία γίνονται ἐκ τῶν ἐναντίων* καί, ὅπως ἐκ τῆς ζωῆς γίνεται ὁ θάνατος, οὕτως ἀνάγκη καὶ ἐκ τοῦ θανάτου νὰ γίνεται ἡ ζωὴ· ὅθεν αἱ ψυχαὶ ὑφίστανται μετὰ θάνατον, ἀφ' οὗ ἐκ τούτων προέρχονται τὰ ζῶντα (κ. XV - XVII).

B' (β') ἀπόδειξις : *Ἡ θεωρία τῆς ἀναμνήσεως*, καθ' ἣν αἱ ψυχαὶ προϋπῆρχον τῆς γεννήσεως θεωροῦσαι τὰς ἰδέας, ἤτοι κεκτημέναι γνωστικὴν δύναμιν (κ. XVIII - XXII).

Ὁ συνδυασμὸς ἀμφοτέρων τῶν ἀποδείξεων α' καὶ β' δίδει τελείαν τὴν A' ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ ψυχὴ κεκτημένη γνωστικὴν δύναμιν

εἶναι ἀθάνατος ὡς προϋπάρχουσα τῆς γεννήσεως καὶ ἐπιζῶσα μετὰ θάνατον κ. XXIII.

Γ' Ἀλλ' ὁ Πλάτων διαισθανόμενος ὅτι ὁ φόβος τοῦ θανάτου δὲν εἶχε τελείως ἐκβληθῆ ἔκ τῶν ψυχῶν τῶν μαθητῶν κ. XXIV προσθέτει καὶ νέαν ἀπόδειξιν, καθ' ἣν τὰ ὁμοιογενήσκειν ὑπὸ τῶν ὁμοίων ἦτοι τὸ νοοῦν ὑποκείμενον (ἡ ψυχὴ) καὶ τὸ νοούμενον ἀντικείμενον (αἱ ἰδέαι) εἶναι ὁμοειδῆ· καὶ ἐπειδὴ αἱ ἰδέαι εἶναι ἀθάνατοι, ἀνάγκη τοιαύτη νὰ εἶναι καὶ ἡ ψυχὴ (κ. XXV - XXIX 22). Ἀλλὰ μόνον ἡ ψυχὴ ἐκείνη εἶναι προωρισμένη μετὰ θάνατον εἰς θεωρίαν τῶν ἰδεῶν, ἥτις ἠτύχησεν ἐν τῷ βίῳ νὰ τύχῃ τῆς φιλοσοφικῆς ἀγωγῆς (κ. XXIX 22 - XXXIV).

Διτελευταῖαι στιγμαὶ τοῦ Σωκράτους
κ. LXIV - LXVI.

Ἐπίλογος κ. LXVII.

Αἱ θεωρητικαὶ ἀποδείξεις τῆς ἀθανασίας καὶ εἰσάγονται καὶ κατακλείονται δι' ὠραίων ἠθικῶν θεωριῶν, αἵτινες δὲν εἶναι πάρεργα τοῦ διαλόγου τμήματα, ἀλλ' ὀργανικῶς μετ' αὐτοῦ συνέχονται. Διότι ἐκ μὲν τῆς α' ἠθικῆς θεωρίας περὶ τῶν ὄνείρων καὶ τῆς σπουδῆς τοῦ φιλοσόφου κ. V - XIII ἐκφύεται ἡ Α' ἀπόδειξις τῆς ἀθανασίας, ἡ δὲ β' ἠθικὴ θεωρία XXIX 22 - XXXIV προσαρτᾶται ὡς πόρισμα εἰς τὰς δύο πρώτας ἀποδείξεις. Ἡ σημαντικὴ ἔκτασις καὶ σημασία αὐτῶν εἶναι αὐτονόητοι διὰ τὸν Πλάτωνα, ὅστις τὴν ἰδέαν τοῦ ἀγαθοῦ τάσσει ὡς τὴν κορυφὴν καὶ τὸ κέντρον τοῦ κόσμου τῶν ἰδεῶν καὶ φρονεῖ ὅτι ἡ γνῶσις τοῦ ἀγαθοῦ ἀρκεῖ νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ τὴν ἠθικὴν βούλησιν, τὸν ἠθικὸν ἀγιασμόν (οὐδεὶς ἐκὼν κακός), ὅτι ἡ ψυχὴ ἡ κεκτημένη τὴν γνῶσιν εἶναι προωρισμένη καὶ πρὸς ἠθικὴν καθαρότητα.

Ἐπίσης ἁρμονικώτατα προστίθενται καὶ τὰ κ. LXIV - LXVI ὡς ἔμπρακτος ἐπικύρωσις τῆς ὅλης θεωρητικῆς διδασκαλίας τοῦ Σωκράτους.

Ο ΦΑΙΔΩΝ ΩΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΜΑ. Οὕτως ἡ κυρία ἰδέα προσλαμβάνει καὶ δραματικὴν χροιάν, διότι ἐνταῦθα ἔχομεν καὶ τραγικὴν πρᾶξιν, ἐφ' ὅσον ὁ ἦρωας τῶν φιλοσοφικῶν θεωριῶν πίπτει. Ἀλλὰ διὰ τοῦ τραγικοῦ αὐτοῦ θανάτου καθαγιαζονται καὶ θριαμβεύουσιν αἱ θεωρίαι του καὶ ἀντὶ τῶν τραγικῶν συναισθημάτων τοῦ φόβου καὶ τοῦ ἐλέου δοκιμάζομεν ἐλπίδα, χαρὰν, θαυμασμόν. Ἐντεῦθεν ὁ Φαίδων εἶναι φιλοσοφικὸν καλλιτέχνημα. Ὁ ὀξύς διαλεκτικὸς καὶ

ὁ εὐφάνταστος ποιητής, ὁ σοβαρὸς καὶ νηφάλιος ἐρευνητής καὶ ὁ μετάρσιος θεόληπτος συμπλέκουσιν ἁρμονικῶς νοῦν καὶ φαντασίαν, τῆς γραφίδος τὴν ἐμβρίθειαν καὶ τῆς σμίλης τὰ πτερά, καὶ ἐκ τοῦ ἐξαισίου τούτου ἑναρμονισμοῦ χαρίζουν εἰς τὰς Μούσας γοητευτικὸν πίνακα, ὅπου ἡ χάριςσα πλαστικὴ παράστασις ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν ζηλευτὴν τοῦ ὕφους ἀπλότητα καὶ τὴν χρυσὴν συμμετρίαν, ὠραΐζουσα μετ' αὐτῶν τὴν αἰγλήεσαν μορφήν τοῦ ἀποθνήσκοντος μάρτυρος. Ὁ σοφὸς τηρῶν πανταχοῦ τὸ χρυσοῦν μέτρον οὔτε εἰς πάθος ὑπερβάλλον παρασύρει ἡμᾶς οὔτε εἰς παγερὰν ἀθυμίαν, ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ μέσου τῶν ἀκροτήτων χειραγωγῶν ἄγει ἐκεῖ, ὅπου οὐκ ἔστι πόνος, οὐ λύπη, οὐ στεναγμός, ἀλλὰ ζωὴ ἀτελεύτητος.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ. Ὁ *Κρίτων* δὲν μετέχει τοῦ φιλοσοφικοῦ διαλόγου, διότι παρὰ πᾶσαν τὴν θερμὴν πρὸς τὸν Σωκράτην φιλίαν καὶ ἀφοσίωσιν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ παραμένει πιστὸν μᾶλλον εἰς τὸν ἐνταῦθα κόσμον, τόσον δ' ὀλίγον κατανοεῖ τὰ θέματα τοῦ διαλόγου, ὥστε ἀκαίρως διακόπτει τὸν διάλογον ἐν VIII 19 κέ. καὶ ἐν τέλει τοῦ διαλόγου ἐλαφρῶς ἐπιτιμᾶται ὑπὸ τοῦ Σωκράτους LXIV 15 κέ. Ἐρωτᾷ περὶ τῆς τελευταίας θελήσεως τὸν διδάσκαλον, συνοδεύει αὐτὸν εἰς τὸ λουτρὸν καὶ μόνος παρίσταται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ τοῦ Σωκράτους πρὸς τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα, λαμβάνει τὴν τελευταίαν παραγγελίαν τοῦ ἀποθνήσκοντος καὶ κλείει τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ στόμα τοῦ νεκροῦ. Τινὲς τῶν δούλων του ἀπάγουσιν οἴκαδε τὴν Ξανθίππην μετὰ τῶν τέκνων III 28, ἕτερος καλεῖ τὸν δήμιον.

Σιμίας* - Κέβης. Οἱ διεξάγοντες τὸν ἐπιστημονικὸν διάλογον πρὸς τὸν Σωκράτην εἶναι οἱ δύο Θηβαῖοι, Σιμίας καὶ Κέβης, ἀμφότεροι Πυθαγόρειοι ὡς μαθηταὶ τοῦ Φιλολάου. Πυθαγόρειος εἶναι καὶ ὁ Ἐχεκράτης, πρὸς ὃν ὁ Φαίδων ἀφηγεῖται τὸν διάλογον. Τοῦτο δὲν εἶναι τυχαῖον, διότι ὁ Πλάτων τὰ περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς καὶ μετεμψυχώσεως παρέλαβεν ἐκ τῶν Ὀρφικῶν καὶ Πυθαγορείων. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ οἱ δύο Θηβαῖοι εἶναι ἐπαρκῶς παρεσκευασμένοι πρὸς τοιαύτην συζήτησιν ὡς ἔχοντες πᾶσαν τὴν ἀναγκίαν εἰς τοῦτο μόρφωσιν, ὁ Σωκράτης δύναται διαρκῶς νὰ προωθῇ τὴν ἀποδεικτικὴν πορείαν ἀπ' ἀσθενεστέρων εἰς ἰσχυροτέ-

* Ἡ παραδεδομένη γραφὴ εἶναι Σιμίας καὶ ταύτην ἀκολουθοῦσιν οἱ πλείστοι τῶν ἐκδοτῶν· ὁ Cobet γράφει Σιμίας κατὰ τὸ σίμος.

ρας καὶ ἀπὸ τούτων εἰς ἰσχυροτάτας καὶ ἀναντιρρήτους κατ' αὐτὸν ἀποδείξεις, χωρὶς οὐδαμοῦ ὁ διάλογος νὰ γίνεταί ἀνιαρὸς ἐκ δυσκινησίας τῶν διαλεγομένων. Ὁ ἀγὼν πρὸς τὸν Σωκράτην διεξάγεται παρ' ἀμφοτέρων, ἀμοιβαίως συμπληρούντων ἀλλήλους, μετὰ πείσματος, μετὰ κρατερᾶς ἐμβριθείας καὶ ὀξυνοίας, καὶ ἐντεῦθεν ἡ τελικὴ νίκη τοῦ Σωκράτους ἀποβαίνει ἔτι μᾶλλον περιφανής, διότι τὰ ἐπιτευχθέντα κατόπιν σκληρᾶς βάσανου καὶ πείσμονος ἐλέγχου τελικὰ συμπεράσματα παρίστανται ἀκλόνητα εἰς βεβαιότητα καὶ ἀσφάλειαν.

Σωκράτης. Ἄλλ' ὁ ἰθύντωρ τοῦ διαλόγου, τὸ κέντρον, περὶ ὃ τὸ πᾶν κινεῖται, εἶναι ὁ μελλοθάνατος φιλόσοφος' περὶ τοῦ Σ. ὡς φορέως τοῦ διαλόγου ἰδ. Πρωτ. ἡμετ. ἐκδ. ἐν σ. 138 κέ. * Τὰς θεμελιώδεις γραμμὰς τοῦ ἥθους αὐτοῦ ἀνελύσαμεν κατὰ μίαν ἐν τῇ αισθητικῇ ἐρμηνείᾳ καὶ μόνον συγκεφαλαιοῦντες ἐνταῦθα διὰ βραχυτάτων τὰ ἐκεῖ διὰ μακρῶν λεχθέντα ἐξαίρομεν τὸ διὰ παντὸς τοῦ διαλόγου ἤρεμον αὐτοῦ μεγαλεῖον, τὴν ἰλαρὰν διάθεσιν, διατηροῦσαν ἔτι τὴν συνήθη εἰρωνείαν, μεμετρημένην πως ἐνταῦθα, τὴν κατὰ τὴν κρίσιμον στιγμὴν ἀλύγιστον εὐστάθειαν καὶ τὴν μεγάλην εὐσέβειαν (κ. IV, LXVI 16 κέ., 49). Καὶ ἡ μὲν εἰκὼν αὕτη τοῦ Σ., ἣν ὁ Πλάτων ἔχει ἀποτυπώσει ἐπὶ τοῦ πίνακος τοῦ Φαίδωνος, ἀποδίδει ἀκριβῶς τὸν χαρακτῆρα καὶ τοὺς τρόπους τοῦ φιλοσόφου, ἴσως ἐσμιλευμένα διὰ βαθυτέρων πως καὶ ἰδανικωτέρων γραμμῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν θεωριῶν καὶ ἀποδείξεων, ὅτι ἐμβάλλονται εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐλάχιστα ἴσως ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἱστορικὸν (πραγματικὸν Σ.), πάντα σχεδὸν εἶναι γνῶμαι καὶ θεωρίαι τοῦ Πλατωνικοῦ Σωκράτους, τοῦ Πλάτωνος αὐτοῦ. Διότι ὁ Σωκράτης, καὶ ἂν ἐπίστευε τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, ὅπερ ἐκ τῆς Ἀπολογίας φαίνεται ἀμφίβολον, καὶ πάλιν θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ διατυπώσῃ τὰς φιλοσοφικὰς ἐκεῖνας ἀποδείξεις, τὰς ὁποίας μόνον ὁ Πλάτων ἠδυνήθη νὰ δώσῃ καὶ δὴ κατ' ὀλίγον ἐν τῇ βαθμηδὸν ὠριμαζούσῃ φιλοσοφικῇ σταδιοδρομίᾳ του. Πάντως καὶ φυσικὸν καὶ ἐπίκαιρον θὰ ἦτο ὁ Σωκράτης τὸ θέμα, τὸ ὁποῖον ἀκροθιγῶς ἔθιξεν ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ, νὰ διερευνήσῃ εὐρύτερον καὶ βαθύτερον μετὰ τῶν ἀγαπητῶν μαθητῶν ἐν τῇ εἰρκτῇ κατὰ τὴν ὑστάτην τοῦ βίου αὐτοῦ ἡμέραν.

Περὶ τῶν ἄλλων προσώπων ἔχουσι λεχθῆ ταῦ δέοντα ἐκάστοτε ἐν τοῖς πραγματικοῖς.

* Περὶ τοῦ διαλόγου καθόλου πρβλ. Πλάτ. Πρωτ. σ. 142 κέ. ἡμετ. ἐκδ.

ΠΟΤΕ ΕΓΡΑΦΗ Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ; Ὁ διάλογος ὑποτίθεται μὲν κατὰ τὰ ἐν κ. I εἰρημένα ὡς γενόμενος βραχὺ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους, ἀλλ' ἐγράφη πολὺ ὕστερον· διότι 1) ἡ διδασκαλία τῶν ἰδεῶν ἀναπτύσσεται ἐν αὐτῷ εὐρύτερον καὶ συστηματικώτερον· 2) ἡ περὶ τοῦ βίου τοῦ φιλοσόφου ἀντίληψις ἐκτίθεται πληρέστερον ἐνταῦθα ἢ ἐν ἄλλῳ διαλόγῳ· καὶ 3) ὁ Πλάτων φαίνεται ἐνταῦθα γνώστης τοῦ Πυθαγορείου δόγματος τῆς μετεμψυχώσεως, τὸ ὁποῖον θὰ ἐμυήθη ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ παρὰ τῶν ἐκεῖ Πυθαγορείων κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ εἰς Σικελίαν ἀποδημίαν, γενομένην τῷ 386 ἢ 385 π. Χ., ὅτε καὶ θὰ ἠγόρασε τὰ πολύτιμα βιβλία τοῦ Φιλολάου. Ὅθεν ὁ διάλογος θὰ ἐγράφη βραχὺ μετὰ τὸ 385, ὅτε ὁ Πλάτων θὰ εἶχεν ἐξελιχθῆ εἰς μεγάλην φιλοσοφικὴν ὠριμότητα. Εἶναι ὁμοίως ὁ Φαίδων πρεσβύτερος τοῦ Τιμαίου καὶ τῆς Πολιτείας καὶ τοῦ κυκλείου ἄσματος τοῦ φιλοσόφου, τῶν Νόμων.

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Ἐν τῇ φιλοσοφικῇ καὶ αἰσθητικῇ ἀναλύσει τοῦ Φαίδωνος προετάξαμεν τὴν μακρὰν περὶ ψυχῆς πραγματείαν, ἧς ἡ σύνταξις ἐπὶ μακρὸν ἀπησχόλησεν ἡμᾶς, διότι εἶναι θεμελιώδους σημασίας διὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ διαλόγου. Ὁ διδάσκων ἀνάγκη νὰ κατευθύνῃ ἐκάστοτε τὴν ἐρμηνείαν κατὰ τὰς θεμελιώδεις γραμμὰς τὰς ἐκεῖ ἐξαιρομένας. Ἡ πραγματεία αὕτη θὰ ἦτο πολὺ εὐρύτερα καὶ πληρεστέρα, ὡς καὶ τὰ ἄρθρα ἡμῶν περὶ τῆς κυρίας ἰδέας, τῆς οἰκονομίας τοῦ διαλόγου καὶ τοῦ Φαίδωνος ὡς καλλιτεχνήματος, ἐὰν κατωρθοῦτό ποτε νὰ ἐκδοθῇ πλήρης ὑφ' ἡμῶν ὁ διάλογος.

Ἐνταῦθα τονίζομεν ἅπαξ ἔτι ὅτι ἡ περιοχὴ τῶν ἡμετέρων αἰσθητικῶν ἀναλύσεων ἔχει πρωτίστως ὑπ' ὄψει τὰς ἀνάγκας τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ, στερουμένου ἐπαρκῶν βοηθημάτων. Παρέχομεν λοιπὸν πλουσίαν ἐνταῦθα τὴν ὕλην, ἵνα ὁ διδάσκων λαμβάνῃ γνῶσιν ἐπαρκῆ τῆς σημερινῆς θέσεως τῶν ζητημάτων καὶ διδάσκων ἀπὸ περιουσίας γνώσεων δύναται νὰ κινῆται ἐλευθέρως πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν ἐν τῷ διδακτικῷ πεδίῳ, ἐπιβάλλων οὕτως οὐσιωδῶς τὴν διδακτικὴν αὐτοῦ προσωπικότητα ἐν τῇ συνειδήσει τῶν μαθητῶν καὶ τὸν σεβασμὸν καὶ θαυμασμὸν πρὸς τὴν ἀρχαίαν γραμματείαν καὶ τὴν Πλατωνικὴν ἰδίαν φιλοσοφίαν. Ἐντεῦθεν αἱ παρεχόμεναι εἰς τοὺς μαθητὰς γνώσεις θὰ εἶναι ἐκάστοτε κατὰ ποσὸν ἄλλαι, ἀνάλογοι πρὸς τὸ διδακτικὸν ἐπίπεδον τῆς τάξεως, μεθ' ἧς ἐκάστοτε συνεργάζεται ὁ διδάσκων.

Ἐν τῷ ζωηρῷ πόθῳ ἡμῶν νὰ γίνῃ ἀρτιωτέρα ἡ ἐργασία αὕτη πλὴν τῶν τριῶν ἢ δύο ἀποδείξεων τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, ἃς περιέχει τὸ ὑφ' ἡμῶν ἐκδοθὲν τμῆμα τοῦ κειμένου τοῦ Φαίδωνος, συνελέξαμεν ἐκ τῶν Πλατωνικῶν διαλόγων καὶ πάσας τὰς ἄλλας ἀποδείξεις, ὧν ἡ ἀσφάλεια ἐρείδεται κατὰ τὸν Πλάτωνα ὡς τὰ πολλὰ ἐπὶ τῆς θεωρίας

τῶν ἰδεῶν, ἧς τὴν ἀλήθειαν ὁ φιλόσοφος θεωρεῖ ἀνεπίδεκτον οἰασδήποτε ἀμφισβητήσεως. Ἐντεῦθεν δὲν πρέπει αἱ ἀποδείξεις αὗται νὰ κρίνονται ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως οὐδὲ νὰ πελαγοδρομῇ ἢ διδασκαλία εἰς ἀτέμνονας περὶ τούτων συζητήσεις, καὶ μάλιστα περὶ μεταφυσικῶν ζητημάτων, πλὴν ἂν ἐξετάζονται ἐκ παραλλήλου μόνον αἱ Χριστιανικαὶ ἀποδείξεις, ἃς εὐκόλον εἶναι νὰ συγκεντρῶνῃ ὁ διδάσκων, βοηθούμενος εἰς τοῦτο καὶ ὑπὸ τῶν Συναδέλφων Καθηγητῶν τῶν Ἱερῶν.

Ἐν τῇ ἐκδόσει ἡμῶν ταύτῃ συχνάκις γίνεται παραλληλισμὸς τῆς Πλατωνικῆς φιλοσοφίας καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐξ οὗ καταφαίνεται πόσον ἡ φιλοσοφία αὕτη μάλιστα προπαρεσκεύασε τὸ ἔδαφος διὰ τὴν κατανόησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, θρησκείας κατ' ἐξοχὴν φιλοσοφικῆς, καὶ πόσον πολυτίμους ὑπηρεσίας παρέσχεν εἰς αὐτόν, καὶ ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται διὰ τί οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας συνίστων τὴν σπουδὴν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων.

Ἀτυχῶς κατὰ λάθος ἀντὶ ἡ ἀρίθμησις τῶν σελίδων νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ 41 ἄρχεται ἀπὸ 1· διὰ τοῦτο παρακαλοῦνται οἱ κ. κ. Συναδέλφωι νὰ προσέχουν εἰς τὰς παραπομπάς.

Ἀπὸ τοῦ 1910 μέχρι τοῦ 1931, ὅτε ἀπεχωρήσαμεν τῆς ὑπηρεσίας, διδάξαντες δεκαπεντάκις τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ ἐν τῇ ἀνωτάτῃ τάξει τοῦ Γυμνασίου ἠρμηνεύσαμεν ὀκτάκις μὲν τὸν Πρωταγόραν, ἐπτάκις δὲ τὸν Φαῖδωνα (Γοργίαν οὐδέποτε ἠρμηνεύσαμεν διὰ τὸ μέγεθος τῆς ὕλης) καὶ τὰ προῖόντα τῆς πείρας ἡμῶν ταύτης καὶ τῶν μακρῶν μελετῶν ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ θέσωμεν διὰ τῶν ἡμετέρων ἐκδόσεων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀγαπητῶν Συναδέλφων, προτιθέμενοι νὰ συμπληρώσωμεν πολὺ προσεχῶς ταύτας διὰ τῆς **Ἀπολογίας** (ἐν μεταφράσει μετὰ μακροῦς εἰσαγωγῆς) καὶ τοῦ **Κρίτωνος**.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 21ῃ Φεβρουαρίου 1932

Δ. Ν. ΓΟΥΔΗΣ.

ΠΗΓΩΝ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πλήν τῶν παρ' ἡμῖν ἐκδεδομένων γνωστῶν ἔργων ἐχρησίμευσαν ἡμῖν εἰς τὴν ἔκδοσιν τῶν Πλατωνικῶν διαλόγων *Πρωταγόρου* καὶ *Φαίδωνος* καὶ:

- A. TH. CHRIST Platons Phaidon Leipzig - Wien 1910.
ALFRED CROISET Platon - Protagoras Paris 1923.
EUGEN GRÜNWARD Auswahl aus Platon Leipzig - Berlin 1929.
J. S. KROSCHER Platonis Protagoras Lipsiae 1882.
KARL LINDE Platons Phädon Gotha 1915.
FRANZ LORZING Platons Protagoras Gotha 1904.
WILHELM NESTLE Platons Protagoras Leipzig - Berlin 1910.
HANS PETERSEN Platons ausgewählte Dialoge (Phaedon) Berlin 1917.
HANS PETERSEN Platons Protagoras Berlin 1898.
LÉON ROBIN Platon - Phédon Paris 1926.
MARTIN WOLLRAB Platos Phaedon Leipzig - Berlin 1925.
F. WALSDORFF Plato Protagoras Leipzig - Berlin 1931.
H. BONITZ Platonische Studien Berlin 1886.
JOHN BURNET Die Anfänge der griechischen Philosophie (κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ εἰς τὸ Γερμανικὸν ὑπὸ Else Schenkl) Leipzig - Berlin 1913.
WILHELM CAPELLE Die griechische Philosophie I. von Thales bis Leukippos, II. von der Sophistik bis zum Tode Platons Berlin - Leipzig 1922, 1926.
PAUL FRIEDLÄNDER : Platon, Eidos, Paideia—Dialogos Berlin - Leipzig 1928.
PAUL FRIEDLÄNDER Die Platonischen Schriften Berlin - Leipzig 1930.
H. GOMPERZ Sophistik und Rhetorik Leipzig - Berlin 1912.
TH. GOMPERZ Griechische Denker τ. 1-3⁴ Berlin Leipzig 1931.

- E. HOFFMANN Die griechische Philosophie von Thales bis Platon Leipzig - Berlin 1921.
- » » Die Aufklärung im 5. Jahrhundert v. Chr. Leipzig - Berlin.
- » » Die Blütezeit der griechischen Philosophie Leipzig - Berlin.
- USENER JAEGER Platos Stellung im Aufbau der griechischen Bildung Berlin - Leipzig 1928.
- OTTO KERN Die griechischen Mysterien Berlin 1927.
- WALTER KINKEL Geschichte der Philosophie von Sokrates bis Aristoteles Berlin Leipzig 1922.
- HANS LEISEGANG Die Platondeutung der Gegenwart Karlsruhe 1929.
- PAUL NATORP Platons Ideenlehre 1921² (τὸ ἔργον μεταφράσθη καὶ παρ' ἡμῶν ὑπὸ Μ. Τσαμαδοῦ).
- MAX POHLENZ Aus Platos Werdezeit Berlin 1913.
- MAX RAEDER Platons philosophische Entwicklung Leipzig 1920.
- CONSTANTIN RITTER Platon τ. 1 - 2 München 1923.
- » » Neue Untersuchungen über Platon München 1910.
- ERWIN ROHDE Psyche² Freiburg 1898.
- KARL TR. W. SCHMIDT Die Vorsokratiker Berlin 1927.
- KURT SINGER Platon der Gründer München 1927.
- OTTOMAR WICHMANN Platon und Kant Berlin 1920.
- WILAMOWITZ - MOELLENDORFF Platon, sein Leben und seine Werke³ Berlin 1929.
- E. ZIEBARTH Aus dem griechischen Schulwesen. Eudemos aus Milet... Leipzig - Berlin 1914.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίς
I. ΨΥΧΗ	1—29
Α' Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ	1—12
"Ομηρος	1
'Ιωνική φιλοσοφία	2—12
Α' 'Ηράκλειτος	2
Β' 'Ελεῖται	4
Γ' 'Ατομικοὶ	4
Δ' 'Αναξαγόρας	5
'Ορφικοὶ - Πυθαγόρειοι	6—11
Οἱ λυρικοὶ ποιηταὶ	11
'Η περαιτέρω ἐξέλιξις τῆς λ. ψυχῆς	11
Β' Ο ΠΛΑΤΩΝ	12—29
α' Φύσις καὶ ἔδρα τῆς ψυχῆς	13
β' Πτώσις τῆς ψυχῆς	15
γ' 'Η ψυχὴ ἐν τῷ ἐπιγείῳ βίῳ	18
Κάθαρσις	20
δ' 'Η ψυχὴ μετὰ θάνατον. Μετεμψύχωσις	23
ε' 'Ατομικότης τῆς ψυχῆς	25
ς' 'Αντιφάσεις	25
ζ' Διαλεκτικὴ	26
Διάλογος. "Υφος τοῦ Πλάτωνος	27
II. ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΦΑΙΔΩΝ	29—84
Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ	84
Ο ΦΑΙΔΩΝ	85
ΚΥΡΙΑ ΙΔΕΑ	86
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	87
Ο ΦΑΙΔΩΝ ΩΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΜΑ	88
ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ	89
ΠΟΤΕ ΕΓΓΡΑΦΗ Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ	90
ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ	92
ΠΗΓΩΝ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	94

ΕΝ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ :

- ΜΗΔΕΙΑ
- ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ.
- ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ.
- ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ.
- ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ ψ - ω.